

**Організаційно-методичні
вказівки з підготовки населення міста до дій у надзвичайних ситуаціях**

Метою Організаційно-методичних вказівок є надання практичних рекомендацій суб'єктам забезпечення цивільного захисту різних рівнів з питань застосування вимог законодавства у сфері навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Головним завданням навчання працюючого та непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є формування культури безпеки його життєдіяльності, обізнаності щодо прав і обов'язків у сфері цивільного захисту та готовності до свідомих практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій, а керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, — набуття навичок створювати, приймати та реалізувати управлінські рішення в межах посадових обов'язків і повноважень, передбачених законодавством у цій сфері.

Керуючись вимогами статті 39 Кодексу цивільного захисту України і пункту 7 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року №444, Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях, затвердженої наказом ДСНС України від 06.06.2014 №310, та наказу ДСНС України від 19.02.2016 № 83 «Про затвердження Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях», рекомендується:

1. Управлінню з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення і охорони праці:

1.1. Забезпечити організацію навчання з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки посадових осіб міської ради, керівників підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління міської ради, на базі Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Хмельницької області (далі - НМЦ ЦЗ та БЖД області).

1.2. Забезпечити контроль за ходом і якістю підготовки спеціалізованих служб цивільного захисту та їх готовності до дій за призначенням.

1.3. Організувати навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях, у тому числі, у складі створених спеціалізованих служб цивільного захисту, та контроль за підготовкою встановленим порядком осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління.

1.4. Затвердити план-графіки надання фахівцями НМЦ ЦЗ та БЖД області освітніх послуг підприємствам, установам, організаціям з підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань.

1.5. Спільно з фахівцями НМЦ ЦЗ та БЖД області надавати практичну допомогу у підготовці та проведенні спеціальних об'єктових навчань і тренувань на підприємствах, в установах та організаціях.

1.6. Навчання непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях організувати та здійснювати шляхом проведення інформаційно-просвітницької роботи за місцем проживання та доведенням інформаційно-довідкових матеріалів (розповсюдження пам'яток) з питань цивільного захисту, правил пожежної безпеки у побуті та громадських місцях.

1.7. Інформаційно-просвітницьку роботу з населенням з питань поведінки в умовах надзвичайних ситуацій проводити через створену мережу консультаційних пунктів з питань цивільного захисту, шляхом запровадження постійних рубрик у засобах масової інформації, зокрема друкованих, за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, аудіовізуальних та інтерактивних засобів та соціальної реклами.

1.8. Визначити конкретні заходи з підтримання і подальшого вдосконалення навчально-матеріальної бази для підготовки працівників, щорічного придбання та оновлення

навчальної літератури та навчальних посібників (відео, аудіо, друкованих) за тематикою цивільного захисту.

2. Керівникам підприємств, установ та організацій - суб'єктам забезпечення цивільного захисту:

2.1. Навчання працівників організовувати безпосередньо на підприємствах, в установах, організаціях та на базі НМЦ ЦЗ та БЖД області (на договірній основі).

2.2. Навчання працівників безпосередньо на підприємствах, в установах, організаціях здійснювати шляхом курсового та індивідуального навчання за програмами підготовки працівників, перелік і основний зміст яких визначено Програмою загальної підготовки у відповідності до тематики, що додається до цих організаційно-методичних вказівок.

2.3. З працівниками під час прийняття на роботу і за місцем праці організувати проведення інструктажів з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях на підставі програм підготовки працівників і діючих на підприємстві, в установі та організації правил, інструкцій, планів реагування на надзвичайні ситуації, інших нормативно-правових актів з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

2.4. Підвищення рівня знань та отримання практичних навичок щодо дій у надзвичайних ситуаціях здійснювати на практичних заняттях у ході проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту з періодичністю, встановленою Порядком підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013р. №443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту».

2.5. Забезпечити підготовку осіб керівного складу та фахівців згідно з Переліком категорій осіб, які підлягають навчанню у сфері цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013р. №819 "Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту", за функціональними програмами навчання у сфері цивільного захисту на базі НМЦ ЦЗ та БЖД області, а також в Інституті державного управління у сфері цивільного захисту.

2.6. Забезпечити ведення документації з питань організації навчання працюючого населення (переліки навчальних груп, осіб керівного складу і фахівців, які підлягають у поточному році навчанню у сфері цивільного захисту, та посадових осіб, які проходять навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки, робочі навчальні плани і програми, розклади занять, графіки консультацій, журнали навчання, плани підготовки і проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань тощо).

2.7. Обладнати в кожному окремо розташованому структурному підрозділі підприємства, установи та організації інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту та здійснити його наповнення навчальними посібниками і натурними зразками, передбаченими загальною програмою підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

2.8. Вжити заходів щодо удосконалення матеріально-технічної бази, технічного стану захисту споруд, підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях шляхом виділення в навчальних цілях приміщень для обладнання в них навчальних пунктів, класів тощо.

2.9. Навчання працюючого населення здійснювати у робочий час за рахунок коштів підприємств, установ та організацій.

3. Ознайомити депутатів з порядком оповіщення населення та функціонування захисних споруд міста.

Секретар міської ради

М.Кривак

Начальник управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення і охорони праці

Д.Білоус

Додаток
до Організаційно-методичних
вказівок з підготовки населення міста
до дій у надзвичайних ситуаціях

Програма загальної підготовки працівників
підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях

Орієнтовний розподіл навчального часу за розділами програми та формами навчання

Найменування розділу	Форма навчання, години		
	курсове навчання	індивідуальне навчання	спеціальні об'єктові навчання, тренування
Теоретична складова			
Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС	1	5	-
Надання першої допомоги потерпілим	1	1	-
Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації	1	2	-
Перевірка знань	1	-	-
Усього	4	8	-
Практична складова			
Протипожежні тренування	-	-	2
Спеціальне об'єктове навчання (тренування) з питань цивільного захисту	-	-	до 8
Усього	-	-	до 10
Разом	4	8	до 10

Рекомендована тематика та орієнтовний зміст тем за розділами програми:

Розділ 1. Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення надзвичайної ситуації (далі - НС).

Тема 1. Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення НС.

Основні поняття про НС. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення НС. Попереджувальний сигнал "Увага всім!".

Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них.

Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети.

Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

Тема 2. Правила поведінки працівників під час НС природного характеру.

Правила поведінки і дії працівників при землетрусах.

Безпечні дії працівників у разі виникнення геологічних НС (пов'язаних із зсувами, обвалами або осипами, осіданням земної поверхні, карстовими провалами або підтопленням).

Особливості негативного впливу гідрометеорологічних НС. Правила безпечної поведінки у разі їх виникнення.

Основні причини виникнення та особливості пожеж у природних екологічних системах. Правила поведінки та заходи безпеки у разі їх виникнення.

Тема 3. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту.

Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання. Особливості радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Променева хвороба.

Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування.

Режими радіаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

Тема 4. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Характеристики основних небезпечних хімічних речовин. Особливості їх впливу на організм людини. Наслідки аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.

Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

Тема 5. Вибухо- та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.

Основні поняття вибухобезпеки виробництва. Небезпечні фактори вибуху і захист від них. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Стисла характеристика пожежної безпеки підприємства, установи, організації. Протипожежний режим на робочому місці. Можливість виникнення та (або) розвитку пожежі. Небезпечні фактори пожежі.

Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі. Гасіння пожеж. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок та правила їх використання під час пожежі.

Тема 6. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.

Безпека при масових скупченнях людей. Психологія натовпу. Правила безпечної поведінки у місцях масового перебування людей та у разі масового скупчення людей.

Поширення інфекційних хвороб серед населення. Джерела збудників інфекцій. Основні механізми передавання збудників інфекції.

Режимно-обмежувальні заходи (посилене медичне спостереження, обсервація, карантин). Правила поведінки в осередках інфекційних захворювань, особиста гігієна в цих умовах.

Основні напрямки профілактики інфекційних хвороб. Методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Основні дезінфекційні засоби.

Розділ 2. Надання першої допомоги потерпілим

Тема 1. Порядок і правила надання першої допомоги при різних типах ушкоджень.

Основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.

Перша допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани.

Перша допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.

Тема 2. Порядок і правила надання першої допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо.

Невідкладна та перша допомога при отруєннях чадним газом, аміаком, хлором, іншими небезпечними хімічними речовинами.

Перша допомога при хімічних та термічних опіках, радіаційних ураженнях, втраті свідомості, тепловому та сонячному ударах.

Правила надання допомоги при утопленні.

Способи і правила транспортування потерпілих.

Розділ 3. Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації.

Тема 1. Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту.

Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Організаційна структура управління цивільним захистом підприємства, установи, організації. Об'єктові комісія з питань НС та евакооргани.

Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Відомча та добровільна пожежна охорона. Аварійно-рятувальне обслуговування підприємств, установ, організацій. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Права і обов'язки працівників у сфері цивільного захисту. Сприяння проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС у разі їх виникнення. Заходи життєзабезпечення постраждалих та соціального захисту і відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок НС.

Тема 2. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами реагування на НС.

Об'єктовий план реагування на НС (інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення НС). Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів, небезпечні виробничі фактори, характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві.

Об'єктова система оповіщення працівників. Дії персоналу щодо аварійної зупинки виробництва. Виведення працівників з небезпечної зони, порядок забезпечення їх засобами індивідуального захисту, місця розташування можливих сховищ, шляхи евакуації.

Інформування працівників щодо розвитку НС, місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних сил, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, координації дій з населенням та заходів безпеки в зоні НС.

Примітка. Вибір тем для занять визначається керівниками навчальних груп з урахуванням категорій, змісту об'єктових планів реагування на НС (планів ліквідації аварійних ситуацій).

Начальник управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення і охорони праці

Д.Білоус